

Üniversite Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin İncelenmesi*

An Assessment of University Counseling and Guidance Centers

Serdar ERKAN¹

Zeynep CİHANGİR ÇANKAYA²

Şerife TERZİ³

Yaşar ÖZBAY⁴

Özet

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de üniversite bünyesinde bulunan psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin niceliksel ve niteliksel özelliklerini incelemektir. Bu amaçla Türkiye’de üniversitelerdeki merkezlerde hizmet veren personel sayısı, merkeze başvuran öğrencilerin sayısı ve başvurma nedenleri, merkezlerin uyguladıkları sistemler, örgüt yapıları, fiziksel donanımları, sundukları hizmetler, merkezlerin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi olmak üzere toplam 8 üniversitenin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi incelenmiştir. Merkezlerin incelenmesi için araştırmacılar tarafından bu araştırma için geliştirilen “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi İnceleme Formu” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular üniversite psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ve üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezi, problem alanları, psikolojik danışma servisi.

Abstract

The present study aims to assess the counseling centers in Turkish universities in quantitative and qualitative terms. To this aim, an attempt was made to present the number of staff employed in the university centers in Turkey, the number of students applying to these centers and their reasons for application, the systems implemented by the centers, their organizational structure, physical equipment, services offered, the centers’ weaknesses and strengths. Within the scope of the study, assessments were made for the Counseling Centers of a total of eight universities, including Gazi University, the Middle East Technical University, Istanbul University, Bogazici University, Koc University, Anadolu University, Baskent University, and Bilkent University. Assessment of the centers was carried out by the “Counseling Center Assessment Form”, which was developed by the researchers specifically for the study. The obtained results are discussed in reference to the university psychological counseling and guidance services and the problems experienced by university students.

Keywords: University counseling and guidance centers, problem areas, counseling service

---

* Bu çalışma, TÜBİTAK destekli Üniversite Gençliğinin Problem Alanları ve Yardım Arama Davranışları başlıklı projenin bir bölümüdür.

---

¹ Dr., University of Saskatchewan, Kanada, see216@mail.usask.ca

² Yrd. Doç. Dr., Ege Üniversitesi, zeynepcankaya@hotmail.com

³ Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, yozbayy@gmail.com

⁴ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, e-posta: terziserife@yahoo.com

Giriş

Üniversite öğrencileri gelişimsel görevlerini yerine getirirken, bir yanda da üniversite yaşamına uyum gibi çeşitli sorunlarla baş etmeye çalışmaktadırlar. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sorunlar konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Akaydın, 2002; Aluede, Imhonde ve Eguavoen, 2006; Aydın ve Güneri, 2001; Bayhan, 1997; Boğaziçi Üniversitesi Öğrenci Rehberlik ve Psikolojik Danışma Merkezi 2004-2005; Erdoğan, Şanlı ve Bekir, 2005; Karagüven, 2000; Özbay, 1997; Schweitzer, 1996; Türk Üniversite Gençliği Araştırması, 2003; Ültanır, 1998). Yurt dışında yapılan araştırmaların birinde öğrencilerin; % 56'sının akademik problemler, % 45,7'sinin duygusal problemler, % 42,9'nun mesleki problemler, % 36,8'nin ekonomik problemler, % 32,8'nin öğretmenle ilgili problemler, % 28'sinin sağlık problemleri, % 26,2'sinin öğrenme problemleri, % 9,9'u ayrımcılık, % 4,3'nün cinsel problemleri yaşadıkları görülmüştür (Schweitzer, 1996). Aluede, Imhonde ve Eguavoen (2006) öğrencilerin; % 13'nün zaman yönetimi, % 12,9'nun madde kullanım problemleri, % 12,7'sinin aile problemleri, % 11,50'sinin kariyer gelişimine yönelik problemler, % 11,20'sinin ilişki problemleri, % 8,30'nun ekonomik problemler, % 7,40'nin cinsel taciz, % 5,80'nin akademik problemler, % 5,60'nin kişilik problemleri, % 0,90'nın kaygı/depresyon, % 0,30'nun farklı mizaç ve son olarak % 0,20'sinin kendini değerlendirme ile danışma servisine başvurdukları sonucuna ulaşmışlardır. Psikoloji birinci sınıf öğrencilerinin kişisel gelişimlerine, kariyer gelişimlerine ve öğrenme becerilerine ilişkin ihtiyaçlarının incelendiği çalışmada kişisel alana yönelik ihtiyaçlar sırasıyla; motivasyon artırma, kendine güven, kaygı ve gerginliği kontrol etme, topluluk önünde konuşma kaygısıyla baş etme, başarısızlık korkusuyla baş etme, yaşam amacı oluşturma, daha fazla atılgan olma, ertelemeyi engelleme, depresyonla baş etme; kariyer gelişimine yönelik ihtiyaçları sırasıyla; iş arama stratejileri, ilgi ve yeteneklerini anlama, alan ve kariyer seçimi; öğrenme becerilerine yönelik ihtiyaçlar ise yine sırasıyla; zaman yönetimi, test stratejilerini öğrenme, sınav kaygısıyla baş etme ve en az ihtiyaç duyulan alan matematik korkusuyla baş etme olarak belirlenmiştir (Norris, 2008). Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin kişisel gelişimlerine, kariyer gelişimlerine ve öğrenme becerilerine ilişkin ihtiyaçlarının ve yardım türüne ilişkin tercihlerinin incelendiği başka bir çalışmada ise öğrencilerin öncelikli üç kişisel ihtiyacı; kendine güven, toplum önünde konuşma, kaygı ve gerginliği kontrol etme; öncelikli üç kariyer ihtiyacı; iş arama stratejilerini öğrenme, alan seçimi, ilgi ve yeteneklerini anlama; öncelikli üç öğrenme becerisi ihtiyacı ise;

öğrenme becerilerini geliştirme, sınav stratejilerini öğrenme ve zaman yönetimi becerilerini geliştirme olarak bulunmuştur (Nicholas, 2002).

Yurt dışında yapılan çalışmalarda görüldüğü gibi üniversite öğrencileri kişisel, mesleki/kariyer, eğitsel ve finansal alanda sorunlar yaşamakta ya da bu alanlarda yardıma ihtiyaç hissetmektedir. Bu durum Türkiye de dahil olmak üzere farklı ülkelerde yaşayan öğrencilerin benzer sorunlar yaşayıp yaşamadıkları sorusunu akla getirmektedir. Farklı ülkelerde yaşayan üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sorunları karşılaştırmalı olarak inceleyen bir çalışmada (Kenny, Aluede ve McEachern, 2009) Nijeryalı ve Amerikalı öğrencilerin düzeyleri/yoğunlukları farklılaşmakla birlikte benzer sorunlar yaşadıkları ve daha az sorun yaşadıkları alanların da benzer olduğu ortaya konulmuştur. Örneğin her iki grup için zaman yönetimi en öncelikli sorun olarak görülürken; her iki grubun en az yaşadığı problemlerin madde/alkol kullanımı ve intihar düşüncelerine sahip olma olarak belirlenmiştir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada da (Erkan, Özbay, Cihangir-Çankaya ve Terzi, 2008) üniversite öğrencilerinin en çok duygusal ve akademik sorunlar, en az ise madde kullanım ve cinsel problem yaşadıkları bulunmuştur. Türkiye’de yapılan başka bir çalışmada psikolojik danışma servisine başvuran öğrencilerde; çok sıkılma, iç daralması, karamsarlık, hiç bir şey yapmak istememe, hiçbir şeyden zevk almama, mutsuzluk, çökkünlük ve isteksizlik gibi sorunlar sıralandığını görülmüştür (Yeşilyaprak, 1986). Psikolojik danışma merkezine başvuran öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerinin incelendiği başka bir araştırmada da (Deniz, Avşaroğlu ve Hamarta, 2004) üniversite öğrencilerinde en çok obsesyon ve depresyon belirtileri, en düşük ise fobik belirti ve psikotik belirtiler gözlenmiştir. Benzer bir biçimde Özbay (1997) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinde en çok depresyon belirtilerinin olduğu görülmüştür. Türkiye’de yapılan bu araştırmaların bulguları üniversite öğrencilerimizin en çok duygusal problemler yaşadıklarına işaret etmektedir. Üniversite gençliğinin nerede yaşıyor olursa olsun benzer problem yaşadıkları, ancak problemlerin yoğunluklarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemleri kimlik arayışı, akademik, kültürel, ailesel, ekonomik sorunlar yaşama gibi gelişimsel problemler ve cinsel taciz, kişilik problemleri, uyuşturucu madde kullanımı, intihar düşünceleri/girişimi gibi psikolojik problemler olarak ele almak mümkün olabilir. Üniversite öğrencilerinin gelişimsel olarak nitelendirilebilecek eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal alanlarda yaşadıkları sorunlar ile özellikle psikolojik sorunlarında artış meydana gelmesi üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin önemini daha da ön plana çıkardığı söylenebilir. Üniversitelerde yürütülen Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinin işlevi, öğrencilerin kendilerini ve

sorunlarını anlamalarına, sorunlarını çözmelerine, amaç belirlemelerine, karar vermelerine yardımcı olmaktadır. Lin, Yü-Nü, Lü, Chia-Wen, Hsieh ve Hui-Hsing (2010)'in vurguladığı gibi üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin rollerinin ve fonksiyonlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına ve özelliklerine göre düzenlenmesi temel bir gerekliliktir. Uluslararası Psikolojik Danışma Hizmetleri Birliği (IACS, 2005) tarafından üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin rol ve fonksiyonları belirlenmiş ve psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin üç temel işlevinin olduğu vurgulanmıştır. Bunlardan birincisi; kişisel uyum, mesleki, gelişimsel ve/veya psikolojik problemler yaşayan öğrencilere yönelik olarak danışma yardımı sunma, ikincisi; öğrencilerin öğrenme becerilerini desteklemeye yönelik önleyici çalışmalar yürütme, üçüncüsü ise; üniversite dışı etkinlikler ve konsültasyon hizmetleri yoluyla sağlıklı gelişimi desteklemedir. Bu boyutlardaki rollerin etkili bir biçimde yerine getirilmesi için de akreditasyon koşulları belirlenmiştir. Bu işlevler ve işlevlere yönelik koşullar, psikolojik danışma merkezlerinin temel ölçütler çerçevesinde yapılandırılmasını sağlayacaktır. Uluslararası Psikolojik Danışma Hizmetleri Birliği tarafından belirlenen işlevler aşağıda açıklanmıştır.

1. *Bireysel ve grupta psikolojik danışma/Psikoterapi*: Psikolojik danışma merkezleri durumsal ya da sürekli, davranışsal ya da psikolojik sorunları olan öğrencilere, etik kurallar çerçevesinde, uzman kişiler tarafından bireysel danışma, grupta psikolojik danışma ve terapi hizmetleri sunulmalıdır.

2. *Kriz müdahale ve acil durum hizmetleri*: Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri ya doğrudan ya da kampüsteki ve kampüs çevresindeki diğer kurumlarla işbirliği içinde, krize müdahale hizmetleri sunulmalıdır.

3. *Önleyici/gelişimsel müdahaleler*: Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri öğrencilerin akademik yaşantılardan yararlanmaları, potansiyellerini artırmaları için onların gelişimsel ihtiyaçlarına odaklanan programlar oluşturmalıdır. Ayrıca öğrenciler için önleyici ve gelişimsel müdahaleler sunulmalıdır. Programlar, öğrencilerin yeni bilgi, beceri ve davranışlar kazanmalarını, kendilerini olumlu ve gerçekçi bir biçimde değerlendirmelerini, kişisel, akademik ve kariyer tercihlerini genişletmelerini, başkalarıyla karşılıklı ve anlamlı ilişkiler kurma becerisini geliştirmelerini ve kişisel olarak doyurucu ve etkili bir yaşam biçimi oluşturma kapasitelerini artırmalarını sağlamalıdır. Bu programlar geliştirilirken, öğrencilerin varolan ihtiyaçları, cinsel tercihleri, etnik ve kültürel özellikleri vb. gibi konular özellikle dikkate alınmalıdır.

4. *Konsültasyon*: Merkez öğrencilerin varolan ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçların üniversite yönetimine, öğretim üyelerine ve çalışanlarına aktarılmasında aktif bir

rol üstlenmelidirler. Aynı zamanda öğrencilerin gelişimine ket vurabilecek çevresel sorunları ve problemleri belirlemeli ve ilgili yerlere bildirilmelidir.

5. *Sevk sistemi*: Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri kendi çalışma alanları dışında probleme sahip olan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için, üniversite içindeki ve dışındaki kaynakları kullanarak bir sevk sistemi oluşturmalıdır.

6. *Araştırma*: Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri değerlendirme çalışmaları ve araştırmalar yaparak, servisin etkiliğini belirlemeli ve hizmet kalitesini artırmalıdır.

7. *Program Değerlendirme*: Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri, , değerlendirme çalışmalarından elde edilen verilere dayanak, düzenli değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Değerlendirme sürecinde, mümkün olduğu takdirde, diğer benzer kurumların verileriyle karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

8. *Eğitim*: Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri, çalışanlar ve stajyerler için staj, profesyonel gelişim ve sürekli eğitim imkanları sağlamalıdır. Özellikle stajyer öğrencilere, doktora düzeyindeki stajyerlere, doktora sonrası çalışma yapan uzmanlara yönelik staj/eğitim ve süpervizyon merkezlerin kabul edilen ve istenen sorumluluklarından biri olmalıdır.

Görüldüğü üzere, IACS belirlenen çalışma alanları üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin rol ve işlevlerini ana hatlarıyla ortaya koymaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler düşünüldüğünde, üniversite PDR merkezlerinin bu rol ve işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmeleri daha da önem kazanmaktadır. Türkiye’de başlangıçta ODTÜ, Hacettepe gibi bazı üniversitelerde fakülte ve bölüm bazında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ülke geneline yayılarak, Sağlık ve Rehberlik Merkezleri adı altında 1982 yılında kurulmuştur (Demir, 1998). Türkiye’de, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından üniversite öğrenci kişilik hizmetlerinin, 1983-84 öğretim yılında, tüm üniversitelerde açılması yasal bir zorunluluk haline getirilmiştir. 2547 sayılı üniversiteler yasasında yapılan bu yeni düzenlemeyle her üniversitede, "Mediko-Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor İşleri Dairesi" kurulması ve bu dairenin, "Öğrenci Kişilik Hizmetleri" kapsamına giren tüm hizmetlerin öğrencilere sağlanması, 2547 sayılı yasanın, 2880 sayılı yasa ile değiştirilen 46. ve 47. maddeleri uyarınca hükme bağlanmış ve 18301 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (Özgüven, 1999). 2547 sayılı YÖK kanununun 47. maddesi, yükseköğretim kurumları ya da üniversiteleri, rehberlik ve psikolojik danışma merkezleri kurmakla, öğrencilerin kişisel ve ailevi sorunlarını çözümlenmekle yükümlü kılmaktadır. Türkiye’de bu kanun doğrultusunda kurularak hizmet veren üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin olduğu bilinmektedir. Türkiye’deki üniversite psikolojik danışma ve

rehberlik merkezlerinin rol ve işlevlerine yönelik olarak yapılan sadece bir çalışmaya rastlanmıştır (Gizir, 2007). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin niteliğinin artırılması için öncelikle varolan durumu ortaya koyan daha çok araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmayla Türkiye’de üniversite bünyesinde bulunan psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin niceliksel ve niteliksel özellikleri incelenmiştir. Bu amaçla Türkiye’de üniversitelerde hizmet veren merkezlerde hizmet veren personel sayısı, merkeze başvuran öğrencilerin sayısı ve başvurma nedenleri, merkezlerin uyguladıkları sistemler, örgüt yapıları, fiziksel donanımları, sundukları hizmetler, merkezlerin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Koç Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Başkent Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi olmak üzere toplam sekiz üniversitenin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi İnceleme Formu: Araştırmada Türkiye’deki üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin incelenmesi için “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi İnceleme Formu” geliştirilmiştir. Bunun için ilgili alan yazın taranarak, benzer çalışmalar gözden geçirilmiş, Türkiye’deki ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin web sayfaları ve AACSB (2005) tarafından belirlenen üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin rol ve işlevleri incelenmiştir. Oluşturulan bu form üniversitelerde hizmet veren Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin personel sayıları, merkezlerdeki birimler, merkezlerin fiziksel donanımı, öğrencilerin merkez çalışmalarından haberdar edilme biçimleri, merkezlere başvuran öğrencilerin sayıları ve başvurma nedenleri, yardım sunulan alanlar, merkezlerin işlevleri, süpervizyon hizmetleri, merkezlerin örgütsel yapısı, merkezlerin işbirliği yaptıkları kurumlar ve merkezlerin güçlü-zayıf yönleri başlıklarını içermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri Aralık 2007-Ocak 2008 tarihleri arasında incelenmiştir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi İnceleme Formu psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinde görevli uzmanlarla yüz yüze görüşmeler yapılarak doldurulmuştur. Verilerin analizinde frekans ve yüzdeler hesaplamalar kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacı kısmında belirtilen, Türkiye’de üniversite bünyesinde bulunan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin niceliksel ve niteliksel özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo 1’de üniversitelerin PDR Merkezlerinde çalışan personel sayıları verilmiştir.

Tablo 1

Üniversitelerin PDR Merkezlerinde Çalışan Personel Sayısı

	Gazi Ünv.	Bilkent Ünv.	ODTÜ	Boğaziçi Ünv.	Başkent Ünv.	Koç Ünv.	İstanbul Ünv.	Anadolu Ünv.	Toplam
Psikolojik Danışman	3		3	4	5			2	17
Klinik Psikolog		7	5	1	1	2		1	17
Psikiyatrist	1	2					3		6
Psikometrist			1					2	3
Sosyal Çalışmacı	2							1	3
Sekreter		1	3	1	1		1	2	9
Toplam	6	10	12	6	7	2	4	8	55

Tablo 1 incelendiğinde sekiz üniversitenin PDR Merkezinde toplam 17 psikolojik danışman, 23 psikolog, 3 psikiyatrist, 3 sosyal çalışmacı bulunmaktadır. Üniversite PDR Merkezinde çalışan psikolojik danışman sayısının psikologlara göre daha az olması ve psikologların 17’sinin klinik psikolog olması dikkat çekmektedir. Ayrıca hiçbir PDR Merkezinde psikometrist bulunmamaktadır. Tablo 2’de üniversitelerin PDR Merkezinde bulunan birimler verilmiştir.

Tablo 2

Üniversitelerin PDR Merkezlerinde Bulunan Birimler

	Gazi Ünv.	Bilkent Ünv.	ODTÜ	Boğaziçi Ünv.	Başkent Ünv.	Koç Ünv.	İstanbul Ünv.	Anadolu Ünv.
Psikolojik Danışma Eğitim Araştırma Tanıtma (outreach) Test Uyg. ve Değerlendirme Süpervizyon	X X	X X X	X X X	X X X	X X X	X X	X	X X X X

Tablo 2 incelendiğinde, Bilkent, Ortadoğu Teknik ve Boğaziçi Üniversitesi PDR Merkezinde “psikolojik danışma, eğitim, tanıtma (outreach), test uygulama ve değerlendirme ve süpervizyon” birimleri bulunurken; Başkent Üniversitesinde “psikolojik danışma, eğitim, araştırma, tanıtma (outreach) ve süpervizyon” birimleri; Anadolu Üniversitesinde “psikolojik danışma, eğitim, araştırma, tanıtma (outreach) ve test uygulama ve değerlendirme” birimleri; Gazi Üniversitesinde “psikolojik danışma ve eğitim” birimleri bulunmaktadır. Koç ve İstanbul Üniversitesinde ise sadece “psikolojik danışma” birimi olduğu görülmektedir. Tablo 3’de üniversitelerin PDR Merkezlerinin fiziksel donanımına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 3

Üniversitelerin PDR Merkezlerinin Fiziksel Donanımı

	Gazi Üni.	Bilkent Ünv.	ODTÜ	Boğaziçi Ünv.	Başkent Ünv.	Koç Ünv.	İstanbul Ünv.	Anadolu Ünv.
Bireysel Psk.Dan.Odası Grupla Psk.Dan.Odası Gözlem Odası Seminer Odası Test Odası Kütüphane Bilgisayar Video Projektör Ses Kayıt Cihazı Fotokopi Kamera Yayınlar	2 1	8 2 1 1 2	1 1 1 1	1 1 6	6 7	2 2	1 1	4 1 1 1 8 1 1 1 1 4

Tablo 3 incelendiğinde, üniversitelerin PDR Merkezinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütüleceği bireysel psikolojik danışma odası her üniversitede bulunmakla birlikte, merkezlerin video, projektör, ses kayıt cihazı, fotokopi, kamera gibi teknik donanım açısından eksikleri olduğu görülmektedir. Tablo 4’de üniversitelerin PDR Merkezlerinde sunulan hizmetlerden öğrencilerin nasıl haberdar edildiklerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 4

Üniversitelerin PDR Merkezlerinin Etkinliklerinden Öğrencilerin Haberdar Edilmesi

Duyuru Biçimi	Frekans*
Web sayfası	3
Broşür	3
Üniversite tanıtım kataloğu	1
Seminer	2
Afiş	4
Mail	3
Arkadaş ve öğretim elemanı aracılığı	3
El ilanı	1

* Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinde görüşülen görevli personel sayısıdır.

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin üniversitelerde PDR Merkezinde sunulan hizmetlerden en çok “afiş, mail ve arkadaş/öğretim elemanı aracılığı” ile haberdar edildikleri görülmektedir. Tablo 5’de üniversitelerin PDR Merkezine başvuran öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 5

Üniversitelerin PDR Merkezlerine Başvuran Öğrenci Sayısı

Üniversite	Toplam Öğrenci Sayısı*	PDR Merkezine Başvuran Öğrenci Sayısı*	Yüzde
Gazi Üniversitesi	50000	350	% 0.7
Bilkent Üniversitesi	12354	360	% 3
ODTÜ	22200	799	% 4
Boğaziçi Üniversitesi	11000	360	% 3
Başkent Üniversitesi	9000	200	% 2
Koç Üniversitesi	3500	130	% 4
İstanbul Üniversitesi	50000	110	% 0.2
Anadolu Üniversitesi	23000	1717	% 8

* Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinde görevli personelin belirttikleri sayılardır.

Tablo 5 incelendiğinde, üniversitelerin toplam öğrenci sayılarına göre yüzde olarak en çok Anadolu Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin (% 8), en az ise İstanbul Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin (% 0.2) PDR Merkezine başvurduğu görülmektedir. Tablo 6’da öğrencilerin PDR Merkezine başvurma nedenleri verilmiştir.

Tablo 6

Öğrencilerin Üniversitelerin PDR Merkezlerine Başlıca Başvurma Nedenleri

	Gazi Ünv.	Bilkent Ünv.	ODTÜ	Boğaziçi Ünv.	Başkent Ünv.	Koç Ünv.	İstanbul Ünv.	Anadolu Ünv.
Stres	X	X	X	X			X	X
Yeme Bozukluğu	X	X	X	X		X		
Depresyon	X	X	X	X	X	X	X	X
Kaygı	X	X	X	X	X	X		X
Aile İçi İlişkiler	X	X	X	X	X	X	X	X
Arkadaş İlişkileri	X	X	X	X	X	X	X	X
Karşı Cinsle İlişkiler	X	X	X		X		X	X
Ekonomik Sıkıntılar	X		X	X			X	
Uyum Sorunları	X	X	X	X	X	X	X	X
Duygusal Sorunlar	X	X	X	X			X	X
Kişilik	X	X	X		X			
Mesleki İlgi	X	X	X					
Akademik Sorunlar	X	X	X	X	X	X	X	X
Cinsellikle İlgili Sorunlar	X	X	X	X				X
Sigara,İlaç, Madde Kullanımı	X	X	X	X			X	X
Sağlık Problemlerinden Kaynaklanan Sorunlar		X	X	X		X	X	
Mesleki Kariyer Gelişimi	X	X	X			X		
Olumsuz Benlik Algısı	X	X	X					X

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerine başvurma nedenleri üniversitelere göre farklılık göstermekle birlikte, sekiz üniversitenin PDR Merkezine başvuran öğrencilerin ortak problemlerinin “depresyon, aile içi ilişkiler, arkadaş ilişkileri, uyum sorunları ve akademik sorunlar” olduğu görülmektedir. Tablo 7’de üniversitelerin PDR Merkezlerinde yardım sunulan alanlar verilmiştir.

Tablo 7

Üniversitelerin PDR Merkezlerinde Yardım Sunulan Alanlar

	Gazi Ünv.	Bilkent Ünv.	ODTÜ	Boğaziçi Ünv.	Başkent Ünv.	Koç Ünv.	İstanbul Ünv.	Anadol u Ünv.
Kişisel/Sosyal	X	X	X	X	X	X	X	X
Mesleki/Kariyer	X	X	X	X	X			X
İlişki/Evlilik-Aile	X	X	X	X	X		X	X
Madde Bağımlılığı	X	X	X	X				X
Krize Müdahale		X		X	X	X	X	X
Yönlendirme/ Yerleştirme	X	X		X	X			X

Tablo 7 incelendiğinde, Bilkent, Boğaziçi ve Anadolu Üniversitesinde PDR Merkezinde “kişisel/sosyal, mesleki kariyer, ilişki/evlilik-aile, madde bağımlılığı, krize müdahale ve yönlendirme/yerleştirme”; Ortadoğu Teknik Üniversitesi PDR Merkezinde “kişisel/sosyal, mesleki kariyer, ilişki/evlilik-aile ve madde bağımlılığı”; Gazi Üniversitesinde “kişisel/sosyal, mesleki kariyer, ilişki/evlilik-aile, madde bağımlılığı ve yönlendirme/yerleştirme” Başkent Üniversitesi PDR Merkezinde “kişisel/sosyal, mesleki kariyer, ilişki/evlilik-aile, krize müdahale ve yönlendirme/yerleştirme”; Koç Üniversitesi PDR Merkezinde “kişisel/sosyal ve krize müdahale”; İstanbul Üniversitesi PDR Merkezinde ise “kişisel/sosyal, ilişki/evlilik-aile ve krize müdahale” alanlarında yardım sunulduğu görülmektedir. Tablo 8’de üniversitelerin PDR Merkezlerinin sunulan işlevlerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 8

Üniversitelerin PDR Merkezlerinin İşlevleri

	Gazi Ünv.	Bilkent Ünv.	ODTÜ	Boğaziçi Ünv.	Başkent Ünv.	Koç Ünv.	İstanbul Ünv.	Anadolu Ünv.
Bireysel	X	X	X	X	X	X	X	X
Psk. Danışma								
Grupla		X	X	X	X			X
Psk. Danışma								
Psikoeğitim		X	X	X	X			X
Mesleki Danışma	X	X	X	X	X			X
Konsültasyon		X	X	X	X			X
Online yardım/ Bilgilendirme		X			X			X
Telefonla yardım/ Bilgilendirme		X			X			X

Tablo 8 incelendiğinde, bütün üniversitelerin PDR Merkezinde “bireysel psikolojik danışma”; Bilkent, Ortadoğu Teknik, Boğaziçi, Başkent ve Anadolu Üniversitesi PDR Merkezinde “grupla psikolojik danışma, psikoeğitim, mesleki danışma ve konsültasyon” yardımı sunulurken; sadece Bilkent, Başkent ve Anadolu Üniversitesinin PDR Merkezinde “online yardım/bilgilendirme ve telefonla yardım/bilgilendirme” hizmeti verilmektedir. Tablo 9’da üniversite PDR Merkezlerinde verilen süpervizyon hizmetlerinin yapısına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 9

Üniversitelerin PDR Merkezlerinde Verilen Süpervizyon Hizmetlerinin Yapısı

Süpervizyon	Frekans*
Süpervizyon hizmeti ihtiyaç duyulduğunda alanında uzman olanlar tarafından verilmektedir.	3
Süpervizyon hizmeti için vaka toplantıları yapılmaktadır.	2
Süpervizyon hizmeti ihtiyaç duyulduğunda dışardan alınmaktadır.	2
Süpervizyon hizmeti dinamik yapılmaktadır.	1

* Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinde görüşülen görevli personel sayısıdır.

Tablo 9 incelendiğinde, üniversitelerin PDR Merkezinde çalışan meslek elemanlarının ihtiyaç hissettikleri konularda süpervizyon hizmetini en çok “alanında uzman olan kişilerden” aldıkları görülmektedir. Tablo 10’da üniversitelerin PDR Merkezlerinin bağlı olduğu birimler ve merkezlerin isimleri verilmiştir.

Tablo 10

Üniversitelerin PDR Merkezlerinin Örgütsel Yapısı

Üniversite	Merkezin Bağlı Olduğu Birim	Merkezin İsmi
Gazi Üniversitesi	Rektörlük Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı	Rehberlik ve Psikolojik Danışma Merkezi
Bilkent Üniversitesi	Rektörlük Öğrenci İşleri Dekanlığı	Psikolojik Danışma ve Gelişim Merkezi
ODTÜ	Rektörlük Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı	Sağlık ve Rehberlik Ünitesi
Boğaziçi Üniversitesi	Rektörlük Öğrenci İşleri Dekanlığı	Rehberlik ve Psikolojik Danışma Araştırma ve Uygulama Merkezi
Başkent Üniversitesi	Rektörlük Öğrenci İşleri Dekanlığı	Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi
Koç Üniversitesi	Rektörlük Öğrenci İşleri Dekanlığı	Psikolojik Danışmanlık Merkezi
İstanbul Üniversitesi	Rektörlük Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı	Rehberlik, Danışmanlık ve Sosyal Destek Birimi
Anadolu Üniversitesi	Rektörlük	Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birimi

Tablo 10 incelendiğinde, genel olarak üniversitede PDR Merkezleri Rektörlük bünyesinde ya Öğrenci İşleri Dekanlığına ya da Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığına bağlı olduğu, sadece Anadolu Üniversitesinde Rektörlük bünyesinde Araştırma ve Uygulama Birimine bağlı olduğu görülmektedir. Tablo 11’de üniversite PDR Merkezlerinin işbirliği içinde oldukları birimler/kurumlar/meslek grupları verilmiştir.

Tablo 11

Türkiye’deki Üniversitelerin PDR Merkezinin İşbirliği İçinde Olduğu Birimler/Kurumlar/Meslek Grupları

İşbirliği Yapılan Birimler/Kurumlar/Meslek Grupları	Frekans*
Sağlık merkezi	5
Öğrenci dekanlığı	2
Kredi Yurtlar Kurumu	4
Rektörlük	1
Halkla ilişkiler	2
Fakülteler	2
Hastaneler	1
Burs veren kurumlar	1
Kızılay	1
Psikiyatristler	5

* Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinde görüşülen görevli personel sayısıdır.

Tablo 11 incelendiğinde, üniversite PDR Merkezlerinin en çok “psikiyatristler, sağlık merkezleri ve Kredi Yurtlar Kurumu” ile işbirliği içinde çalıştıkları görülmektedir. Tablo 12’de üniversitelerin PDR Merkezlerinin güçlü ve zayıf yanları ile fırsatları, tehdit eden unsurları verilmiştir.

Tablo 12

Üniversitelerin PDR Merkezlerinin Güçlü ve Zayıf Yanları, Fırsatları, Tehdit Eden Unsurlar

PDR Merkezinin Güçlü Yanları	Frekans*
Kaliteli hizmet sunma	2
Alanında uzman personele sahip olma	4
Fiziki koşulların yeterli olması	3
Diğer bölümlerle koordinasyonun istenilir düzeyde olması	1
Üniversite yönetiminin desteği	5
Gönüllülerin desteği	1
Kurumun üniversite içinde kabul görmesi	1
Uzun süreli danışma hizmetinin verilebilmesi	2
Rektörlüğe bağlı olması	1
PDR Merkezinin Zayıf Yanları	
Personel sayısının yetersiz olması	7
Süpervizyon hizmetlerinin yetersizliği	1
Fiziki koşulların uygun olmaması	3

Öğrenci sayısının fazla olması	1
Dosyalama imkanının olmaması	1
Görev tanımının açık olmaması	1
Psikiyatri desteğinin olması	5
Düşük ücret	1
Araştırma çalışmalarında mali destek yetersizliği	1
<hr/>	
<i>PDR Merkezinin Fırsatları</i>	
Alanla ilgili kongre ve eğitimler	5
Araştırmaya yapmaya elverişli ortama sahip olma	1
Üniversite bağının güçlü olması	1
Çok çeşitli vaka görme	1
Süpervizyon imkanı	1
Yetişmiş uzman	1
PDR lisans programının olması	1
Topluma yönelik hizmet verme	1
<hr/>	
<i>PDR Merkezini Tehdit Eden Unsurlar</i>	
Bürokratik engeller	1
Maddi ve fiziki imkan yetersizliği	2
Uzman personel sayısının azlığı	3
Psikolojik danışmaya olumsuz bakış açısı	1
Psikiyatri desteğini alamama	1

* Üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezinde görüşülen görevli personel sayısıdır.

Tablo 12 incelendiğinde, PDR Merkezlerinde görevli uzmanların ifade ettiği merkezlerin güçlü ve zayıf yönleri, merkezlerin sahip olduğu fırsatlar ve merkezlerin karşı karşıya bulunduğu tehlikeler görülmektedir. Buna göre PDR merkezlerinin “alanında uzman personele sahip olması ve üniversite yönetiminin desteği” en güçlü yanlar; “personel sayısının yetersiz olması ve psikiyatri desteğinin olmaması” zayıf yanlar; “alanla ilgili kongre ve eğitimlerin olması” fırsatlar ve “uzman personel sayısının azlığı” tehdit olarak ifade edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada Türkiye’de üniversite bünyesinde bulunan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinin niceliksel ve niteliksel özellikleri incelenmiştir. Bu amaçla Türkiye’de üniversite PDR merkezlerinde hizmet veren personelin sayısı, merkezde yer alan birimler, merkezlerin fiziksel donanımı, öğrencilerin merkez çalışmalarından haberdar edilme biçimleri, merkeze başvuran öğrencilerin sayısı ve başvurma nedenleri, merkezlerin yardım sundukları alanlar ve işlevleri, merkezlerdeki süpervizyon süreçleri, merkezlerin örgütsel yapıları, merkezlerin işbirliği yaptıkları birimler/kurumlar/meslek grupları ve son olarak merkezlerin güçlü ve zayıf yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgular

üniversite psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri ve üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler çerçevesinde tartışılmıştır.

Merkezlerde çalışan personel sayıları incelendiğinde, merkezlerdeki personelin niteliklerinin ve sayılarının farklılaştığı görülmektedir. Üniversite PDR Merkezinde çalışan psikolojik danışman sayısının psikologlara göre daha az olması dikkat çekicidir. Ayrıca hiçbir merkezde psikometrist bulunmamakta, sadece bir merkezde sosyal çalışmacı ve iki merkezde psikiyatrist bulunmaktadır. Merkezlerin güçlü ve zayıf yanlarının incelendiği swot analizi sonuçlarında, psikiyatri desteğinin olmamasının zayıf bir yan olarak görüldüğü dikkate alındığında, bu durum bir yetersizlik olarak değerlendirilebilir. Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin hiçbir zaman kampusün popüler bir birimi olarak görülmemesinin (Much, Wagener ve Hellenbrand, 2010), merkezlerin personel açısından güçlendirmesini engellediği düşünülebilir. Bunun yanında Gilbert ve Sheiman (1985)'in belirttiği gibi pek çok üniversite de psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerine, uygulamalarına, çalışanlarına ilişkin psikolojik danışmanların “sihirli değneğ”e sahip olması, psikolojik sıkıntı yaşayan öğrencilerin “çabuk düzelmeye beklentisi” gibi yanlış inanışlar bulunmaktadır. Bu inanışlara bağlı olarak da, psikolojik danışma merkezlerinin itibarını olumsuz etkileyen gerçekçi olmayan beklentiler oluşturabilmektedir (akt. Much, Wagener ve Hellenbrand, 2010). Merkez çalışmalarının ve çalışmalardan elde edilen sonuçların üniversite yönetimine, personeline ve öğrencilere etkin bir biçimde sunulması merkezlerin hali hazırdaki yetersizliklerini gidermek için gerekli desteği almayı sağlayabilir.

Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinde bulunan birimler ve merkezlerin fiziksel donanımına ilişkin bulgular incelendiğinde, psikolojik danışma, eğitim, araştırma, tanıtma (outreach), test uygulama ve değerlendirme ve süpervizyon olarak belirlenen birimlerin tümüne sadece bir merkezin sahip olduğu, bir merkezinde psikolojik danışma ve eğitim birimlerine, iki merkezin ise sadece psikolojik danışma birimine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca merkezlerin video, projektör, ses kayıt cihazı, fotokopi, kamera gibi teknik donanım açısından eksikleri olduğu görülmektedir. Uluslararası Psikolojik Danışma Hizmetleri Birliği (IACS, 2005)'nin üniversite psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin bütün olarak sağlıklı bir gelişim göstermelerine destek olma işlevi düşünüldüğünde, merkezlerin öğrencilere tüm birimleriyle ve tam bir donanımla hizmet sunması öğrencilerin gelişimlerinin bütün olarak desteklenmesini sağlayabilecektir. Merkezlerin personel sayılarının yetersizliğine ilişkin bulgularda da tartışıldığı gibi psikolojik danışma hizmetlerine ve üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerine ilişkin bilgi eksikliğinin ve/veya yanlış algılamaların merkezlerin gerekli desteği alamamasına neden

olduğu ve bu nedenle de merkezlerde birimler ve fiziksel donanım açısından yetersizlik yaşandığı düşünülebilir.

Merkezlerin etkinliklerini duyurma yöntemleri incelendiğinde, öğrencilerin üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinde sunulan hizmetlerden en çok “afiş, mail ve arkadaş/öğretim elemanı aracılığı” ile haberdar edildikleri görülmektedir. Psikolojik yardım arama sürecinin bireyin problemini fark etmesi, bunu ifade ederek yardım almaya karar vermesi ve ulaşılabilir ve uygun yardım kaynaklarını bulma biçiminde devam ettiği (Rickwood ve diğ., 2005; Saunders, 1993) düşünüldüğünde yardım arama sürecinde öğrencilerin yardım kaynaklarından birisi olan üniversite psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden haberdar edilmesinin önemi daha da netleşmektedir. Örneğin outreach etkinlikleri yoluyla psikolojik danışma ve rehberlik merkeziyle ilgili toplantılar düzenleyerek öğrenciler yaşadıkları problemler için psikolojik danışmanların kendilerine yardım olabileceğini anlayabilirler (Brus, 2006).

Merkezlere başvurma oranlarına ilişkin bulgular incelendiğinde, merkezlere başvurma oranlarının % 0.2 ile % 8 (sadece bir merkez) arasında değiştiği görülmektedir. Mier, Boone ve Shropshire (2009)’nin belirttiği gibi, üniversite öğrencilerinin psikolojik sıkıntı düzeyi yüksek olmasına rağmen öğrencilerin çok küçük bir kısmı üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezinden yararlanmaktadır. Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinden üniversite öğrencilerinin küçük bir yüzdesinin yararlandığını gösteren başka çalışmalar da bulunmaktadır (Eisenberg, Golberstein ve Gollust, 2007; Gallagher, 2006; Kisch, Leino, ve Silverman, 2005). Bu durumun yardım aramaya ilişkin olumsuz tutumlara sahip olma, yardım almaya gönüllü olmama, yardım kaynaklarından haberdar olmama gibi çeşitli sebepleri olabilir. Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanların hizmet sundukları öğrencilerin merkezlere başvurmalarına engel olan faktörleri ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapmaları yararlı olacaktır. Ayrıca psikolojik yardım arama konusunda Türkiye’de yapılan çeşitli çalışmaların (Erkan ve diğ., 2008; Özbay, 1996; Topkaya, 2011; Türküm, 2001; Türküm, 2004) sonuçlarından da yararlanmak mümkün olabilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma merkezlerine daha çok depresyon, uyum sorunları, aile içi ilişkiler, arkadaşlık ilişkileri ve akademik sorunlarla başvurdukları görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerin öncelikle duygusal ve akademik problemler yaşadıkları bulgusuyla (Erkan ve diğerleri, 2008) tutarlı görülmektedir. Öğrencilerin yoğun olarak yaşadıkları problemleri için üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerine başvurdukları söylenebilir. Öğrencilerin merkezlere

kişilik problemleri, mesleki ilgi, ekonomik sıkıntılar nedenleriyle daha az başvurdukları görülmüştür. Bunun yanında ekonomik problemler yaşayan, merkezlerden ekonomik problemlerden kaynaklanan problemleri için yardım alma beklentisi içinde olan öğrencilerin, bu sebeple merkezlere daha az başvurması, merkezlerde öğrencilerin ekonomik sorunlarını çözmeye yönelik çalışmalar yapmamasıyla ve öğrencilerin ekonomik problemlerini başka birim ve kurumlardan destek alarak çözmeye çalışmalarıyla açıklanabilir.

Sunulan yardım türlerine bakıldığında, krize müdahale ve ilişki-evilik/aile problemleri konusunda verilen yardımların en çok verilen; madde/alkol kullanımı ve yönlendirme-yerleştirme hizmetlerinin ise en az verilen yardım türleri olduğu görülmektedir. Krize müdahale hizmetinin daha fazla sunulması; Benton, Robertson, Tseng, Newton ve Benton (2003) tarafından yapılan boylamsal bir çalışmanın, 13 yılda özellikle depresyon, intihar düşünceleri ve cinsel taciz sorunlarının önemli ölçüde artış gösterdiği bulgusuyla tutarlılık göstermektedir. Merkeze ilişki-evilik/aile problemleriyle başvurma ise öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. madde/alkol kullanımı konusunda daha az yardımın verilmesi öğrencilerin bu tür bir sorunu daha az yaşamaları ya da sorun olarak görmemesiyle (Erkan ve diğ., 2008; Kenny, Aluede, McEachern, 2009; Nicholas, 2002) ve öğrencilerin bu tür sorunları için üniversite dışındaki yardım kaynaklarını tercih edebilmesiyle (Nicholas, 2002) açıklanabilir.

Merkezlerde sunulan yardımların veriliş şekline bakıldığında, en az online ve telefonla yardımın sunulduğu görülmektedir. İnternet kullanımının Türkiye’de yaygınlaşmasının online psikolojik danışma hizmetlerinin yıllar içinde öne çıkmasına yol açabileceği düşünülebilir. Merkezlerin tümünde bireysel psikolojik danışma yardımının sunulduğu görülmektedir. Nicholas (1995) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin başarısızlık korkusu, erteleme davranışı, depresyonla baş etme, sosyal ortamlardan kaçınma ve yalnızlıkla baş etme konularında bireysel psikolojik danışmayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu durumda özellikle bireysel psikolojik danışma yardımı almaya gönüllü olmayan öğrenciler için program temelli grupla psikolojik danışma hizmetleri planlanabilir.

Süpervizyon hizmetlerinin yapısına ilişkin bulgular incelendiğinde, üniversitelerin PDR Merkezinde çalışan meslek elemanlarının ihtiyaç hissettikleri konularda süpervizyon hizmetini en çok “alanında uzman olan kişilerden” aldıkları görülmektedir.

Merkezlerin örgütsel yapıları farklılık göstermektedir. İncelenen merkezlerin 4’ü Rektörlük Öğrenci İşleri Dekanlığına, 2’si Rektörlük Sağlık, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı, 1’i ise Rektörlük Araştırma ve Uygulama Birimine bağlı olarak çalışmaktadır.

Merkezlerin ismi ise değişmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin bu şekilde farklı örgütsel yapılar içinde sunulması ortak bir anlayışın oluşmasını engellemektedir.

Merkezlerin işbirliği yaptığı kurumlara ilişkin bulgular incelendiğinde, üniversite PDR Merkezlerinin en çok “psikiyatristler, sağlık merkezleri ve Kredi Yurtlar Kurumu” ile işbirliği içinde çalıştıkları görülmektedir. Nicholas (1995) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin depresyonla baş etme, sosyal ortamlarda rahatsızlık duyma, kilo kontrolü, AIDS kaygısı, değerler çatışması, kültüre ve normlara uyum sağlama, bozulan ilişkiler, aile problemleri, intihar düşünceleri gibi pek çok sorun durumunda üniversite dışındaki profesyonellerden de yardım almayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu anlamda öğrencilerin üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri dışındaki uzmanlardan da yardım alması, diğer kurumlara işbirliğini gerekli kılmaktadır. Bunun yanında IACS (2005) tarafından belirlenen psikolojik danışma ve rehberlik işlevleri arasında sevk sistemi önemli bir yer tutmaktadır.

Merkezlerin güçlü ve zayıf yanları incelendiğinde, güçlü yanların sırasıyla; alanında uzman personele sahip olma, üniversite yönetiminin desteği, zayıf yanların sırasıyla; personel sayısının yetersiz olması, psikiyatri desteğinin olmaması, fırsatların sırasıyla; alanla ilgili kongre ve eğitimler, tehdit eden unsurların ise sırasıyla; uzman personel sayısının azlığı, uzman personel sayısının azlığı olarak belirtildiği görülmektedir.

Özetle üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelendiği bu araştırmada sekiz üniversitemizde güçlü ve zayıf yönleri sahip olmakla beraber psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin sunulduğu görülmüştür. Araştırmanın çerçevesi ve araştırmadan elde edilen bulgular üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler temelinde ele alınmıştır. Böylece üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin öğrenci ihtiyaçları/sorunları çerçevesinde planlamasının önemine vurgu yapılmaya çalışılmıştır. Bunun araştırmanın önemli bir katkısı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye’deki üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin varolan durumunun, koşullarının ortaya konulmasının hizmetlerin daha nitelikli hale getirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar için önemli ve öncelikli bir adım olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede merkezlerin ortak bir örgüt yapısı içinde düzenlenmesi, personel ve donanım açısından güçlendirilmesi öncelikli görülmektedir. Bunların yanında öğrencilerin ihtiyaç ve problemlerinin belirlenerek, bu çerçevede etkili müdahale yöntemlerinin ve hizmetlerinin sunulması gerekmektedir. Bu nedenle bundan sonra yapılacak çalışmalarda ülkemiz koşullarına, üniversite yapısına, öğrenci ihtiyaçlarına uygun psikolojik danışma ve rehberlik merkezi modelleri geliştirilebilir ya da geliştirilmesi için ön çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Akaydın F. Ş. (2002). *Üniversite öğrencilerinin problem alanları, problemlilik düzeyleri, problem çözme becerileri ve yardım arama davranışları arasındaki ilişkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Aluede, O., Imhonde, H. & Eguavoen, A. (2006). Academic, career and personal needs of Nigerian University students. *Journal of Instructional Psychology*, 33 (1), 50-57.
- Aydın, G. ve Güneri, Y. O. (2001). ODTÜ öğrencilerinin psikolojik danışma ve rehberlik ihtiyaçları üzerine bir çalışma. *VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri* . Ankara: ODTÜ.
- Bayhan, V. (1997). *Üniversite gençliğinde anomi ve yabancılaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Benton, S. A., Robertson, J. M., Tseng, W., Newton, F. B., & Benson, S. L. (2003). Changes in counseling center client problems across 13 years. *Professional Psychology: Research and Practice*, 34(1), 66–72.
- Boğaziçi Üniversitesi Rehberlik Ünitesi . İnternette 25.08.2006 tarihinde elde edilmiştir. <http://burem.boun.edu.tr>.
- Brus, C. (2006). Seeking balance in graduate school: A realistic expectation or a dangerous dilemma. *New Directions for Student Services*, 115, 31–45.
- Demir, A. (1998). Üniversite rehberlik merkezleri: sorunlar ve öneriler. *IX. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmalar*, 391-397.
- Deniz, M.E., S. Avşaroğlu ve Hamarta, E. (2004). Psikolojik danışma servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17-18, 139-152.
- Erdoğan, S., Şanlı, H. S. ve Bekir, H. Ş. (2005). Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 479-496.

Erkan, S., Özbay, Y., Cihangir-Çankaya, Z. & Terzi, Ş. (2008). University students' problem areas and psychological help-seeking willingness. *International Congress Of Counseling, 25-27 Nisan 2008*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.

Gizir, C. A. (2007). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezleri'nin rol ve işlevleri: gelişmeler ve sınırlılıklar. *II. Üniversiteler Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Sempozyumu, 7-8 Haziran 2007*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi.

International Association of Counselling Services Report 2005: Accreditation standards for university and college counselling centres (2005). İnternette 10 Nisan 2008'de elde edilmiştir. <http://www.iacsinc.org>.

Karagüven, M. H. (2000). Üniversite öğrencilerinin sorunlarını incelemeye yönelik bir araştırma. *VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları. 8, 94.

Kenny, M., Aluede, O. & McEachern, A. (2009). A comparison of counselling students' needs in the United States and Nigeria. *Australian Journal of Guidance & Counselling, 19* (1), 41-55.

Mier, S., Matthew, B. & Shropshire, S. (2009). Community consultation and intervention: supporting students who do not Access counseling services. *Journal of College Student Psychotherapy, 23*, 16–29.

Much, K., Wagener, A., M. & Hellenbrand, M. (2010). Practicing in the 21st century college counseling center. *Journal of College Student Psychotherapy, 24*, 32–38.

Nicholas, L. J. (1995). Personal, career and learning skills needs of first-year university students. *International Journal for the Advancement of Counselling, 18*, 33–37.

Nicholas, L. J. (2002). South African first-year students' counselling needs and preferred counselling sources. *International Journal for the Advancement of Counselling, 24*, 289–295.

Norris, T. L. (2008). *The personal, career and learning skill needs of first year*

psychology students. Unpunlished master dissertation, The University of Fort Hare (East London Campus), London.

Özbay, Y. (1996). Üniversite öğrencilerinin problem alanları ile yardım arama tutumları arasındaki ilişki. *IX. Ulusal Psikoloji Kongresi*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

Özbay, G. (1997). *Üniversite öğrencilerinin problem alanlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme: geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Rickwood, D., Deane, F. P. & Ciarrochi, J. (2005). Young people's help-seeking for mental health problems. *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health* , 4 (3), 1-34.

Saunders, S. M. (1993). Applicants' experience of the process of seeking therapy. *Psychotherapy*, 30, 554-564.

Schweitzer, R. D. (1996). Problems and awareness of support services among students at an urban australian university. *Journal of American College Health*, 45 (2), 73-77.

Topkaya, N. (2011). *Psikolojik yardım alma niyetinin sosyal damgalanma, tedavi korkusu, beklenen yarar, beklenen risk ve tutum faktörleriyle modellenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Türk Üniversite Gençliği Araştırması (2003). *Türk üniversite gençliği araştırması: üniversite gençliğinin sosyo-kültürel profili*. Ankara: G. Ü. İletişim Fakültesi Basımevi.

Türküm, S. (2001). Stresle başa çıkma biçimi, iyimserlik, bilişsel çarpıtma düzeyleri ve psikolojik yardım almaya ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiler: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1-16.

Türküm, A. S. (2004). Developing a scale of attitudes toward seeking psychological help: Validity and reliability studies. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 26, 321-329.

Ültanır, E. (1998) Üniversite öğrencileri için geliştirilen problem tarama envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10 (2), 23-32.

Yeşilyaprak, B. (1986). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20, 80-85.

Yii-Nii, L., Liu, C.W. & Hui-Hsing, H. (2010). A services survey study of a university counseling center in Taiwan. *College Student Journal*, 44 (4).

Extended Abstract

University students are trying to cope with some problems such as the adaption of the university life while they are fulfilling their developmental tasks. A number of studies have been carried out as regards the problems the university students experience (Akaydın, 2002; Aluede and Eguavoen, 2006; Aydın and Güneri, 2001; Bayhan, 1997; Boğaziçi University, Student Psychological Counseling and Guidance Center 2004-2005; Erdoğan, Şanlı and Bekir, 2005; Karagüven, 2000; Özbay, 1997; Schweitzer, 1996; Turkish University Youth Research, 2003; Ültanır, 1998). In these studies carried out, it was concluded that wherever the university students live, they face similar problems but intensity of the problems show differences.

It is possible to deal with the problems, which the university students experience, as identity seek, the developmental problems such as academic, cultural, domestic and experiencing economic problems and sexual abuse, and psychological problems such as identity problems, use of drugs, suicidal ideas/suicide attempts. It can be said that the fact that the problems the university students experience in the fields of education, profession and personality which can be characterized as developmental, and particularly the increase in their psychological problems have further featured the significance of student psychological counseling and guidance centers.

The function of psychological counseling and guidance services conducted in the universities is to help students discover themselves and their problems, solve their problems, set an objective and make decision. The roles and functions of university psychological counseling and guidance services were determined by the Association of International Psychological Counseling and Guidance Services (IACS, 2005) and it was emphasized that psychological counseling and guidance centers have three main functions. First of these is to offer consultation aid for the students experiencing personal adaptation and the educational, developmental and/or psychological problems; the second one is to carry out the preventive studies aiming at supporting the students' learning skills; and the third one is encourage the

healthy development through the activities outside of university and consultation services. The accreditation conditions were established in order for the roles at these dimensions to be fulfilled in an effective. These functions and the conditions towards these functions are the characteristics to ensure that psychological counseling centers should be structured within the main framework.

The 47th clause of YÖK Act, numbered 2547, in Turkey makes the higher education institutions or the universities establish psychological counseling centers and solve the students' personal and domestic family problems. It is known that there are university psychological counseling and guidance centers serving by being established in accordance with this law. One encounters only one study carried out aiming at the roles and functions of the university psychological counseling and guidance centers in Turkey (Gizir, 2007). It is thought that in order for the qualification of university psychological counseling and guidance centers to be enhanced, primarily numerous studies revealing the existing situation are needed. Therefore, quantitative and qualitative characteristics of the university psychological counseling and guidance centers within the universities in Turkey were examined. To that end, the number of personnel working in the centers serving in the universities in Turkey, the number of students consulting these centers and their reasons for consultation, the systems the centers apply, their organizational structures, physical capabilities, the services they offer and their strong and weak aspects were tried to be disclosed.

Method

Within the scope of the study, the Psychological Counseling and Guidance Centers of eight universities in total, including Gazi University, The Middle East Technical University, Istanbul University, Boğaziçi University, Koç University, Anadolu University, Başkent University and Bilkent University were examined.

In the study, "Psychological Counseling and Guidance Center Examination Form", which was developed for the study of Psychological Counseling and Guidance Centers of the universities in Turkey and which includes the topics of the centers' number of personnel, the units in the centers, the physical capabilities of them, the ways of students' being informed about the centers' works, the number of students consulting the centers and their reasons for referral, the fields in which the assistance is provided, function of the centers, the supervision services, the organizational structures of the centers, the institutions they collaborate and the strong and weak aspects of the centers, was used.

Psychologic counseling and guidance centers were examined between the dates of December-2007 and January-2008. Psychologic Counseling and Guidance Center Examination Form was filled in by making face to face interviews with the experts who are in charge in the psychologis counseling and guidance centers. In the analysis of the datas, frequency and percentage calculations were used.

Results

In this study where psychologic counseling and guidance centers of the universities were examined, it was observed that psychologic counseling and guidance services are provided in the eight universities even though they have strong and weak aspects. In the study, it was concluded that qualifications and numbers of the staff member in the centers changed, that only one center possesses the all unites established as psychologic counseling, education, outreach, test execution and its evaluation and supervision, that university students consulted the psychologic counseling centers mostly for the reasons of depression, adaptation problems, familial affairs, the relationships with their friends and academic problems. Considering the types of assistance offered, on the other hand, it was concluded that the mostly provided aids were the intervention in a crisis, the problems of relationship-marriage/family, and use of alcohol and substance and the services of guidance-settlement were the least provided types of aid. In addition, when considering the ways of offering assistance provided in the centers, it is seen that individual psychologic counseling assistance was provided in all of the centers but the assitance with on-line and with telephone were the least offered.

The scope of the study and the discoveries obtained from it were dealt with on the basis of the problems the university students experienced. Thus, the attention was drawn to the importance of planning the university psychologic counseling and guidance centers in accordance with the needs/problems of the students. It is believed that this point is a significant contribution of the present research. Also, it is thought that the manifestation of existing situation and conditions of the university psychologic counseling and guidance centers in Turkey is an important and primary step for the studies aiming at making the the services more qualified. In this context, it is primarily considered that the centers should be organized within a common organization structure and they should be strengthened in terms of staff member and equipment. Besides these, it is necessary that the students' needs and problems be determined and within this framework, the effective interventin methods and services be offered. Therefore, the psychologic counseling and guidance center models

appropriate for our country's conditions, for the university structure and for the student needs can be devised or a preliminary study can be carried out for the development of it in the researches to be done in the following studies.